По конфіскаті — наклад другий!

Ч. 10. Львів, пятниця 10. листопада 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XXIV.

СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143 322.

Адр. тел.: „Свобода“ Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно в краю 3900 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 3000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів, Австрії 3.000 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **150 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Найдешевший маґазин одягів мужеських, жіночихі діточих тільки у фірми

ШМОДА і БІКЕЛЕСА

ЛЬВІВ, вул. Краківська 17. — Філія: вул. Краківська 2. М. 2. 4—5

Замовлення з найсвіжійших краєвих і заграничних матеріялів полагоджується зараз. Містові футра, футра до подорожі і бунди на складі.

Львів, 4. листопада 1922.

Після польських виборів.

Перша стадія польських виборів в Східній Галичині — вибори до сойму — вже закінчена. На підставі тенденційних відомостей Пата і сповіщень польських партійних газет годі собі уявити повну картину виборів. Проте вже те, що знаємо зараз, дає можливість сказати, що всі кольосальні заходи польської адміністрації й польських партій дали дуже марні і незначні результати.

Всіх заходів було ужито для того, аби збити однодушну поставу українського населення що до польських виборів.

Користуючись повною монополією, польські партії, передовсім вісімка, розвинули шалену агітацію, користуючись самими крайніми демагогічними гаслами, не спиняючись перед звичайною брехнею і ошуканством.

А результати цих усіх заходів виявились дуже малими й незначними.

Польським партіям не вдалось навіть розбудити активність польських виборців, примусити виступити їх в обороні загрожених „кресів“. „Słowo Polskie“ констатує незначну участь в виборах польських виборців у Львові, який воно обчислює на вище 50%; таке становище маємо у Львові, який був осередком націоналістичної агітації, в той час, коли по польських містах, як Варшава і Краків, участь виборців в виборах виносить 80—90% всіх виборців. Лише такого мізерного відсотку досягли Поляки у Львові, не зважаючи на те, що, як свідчить „Dziennik Ludowy“, вони стягали виборців з усіх кляшторів й притулків, доброчинних закладів і шпиталів. Виразно свідчить цей факт, який ми певні, пізнійше зможе бути доповнений новими даними з провінції про політичну дозрілість й свідомість тих, які претендують на пануюче значіння в краю.

Що до участи українського населення у виборах, то з тенденційних й неповних відомостей, які маємо зараз, проте можемо зробити висновок, що всі заходи Поляків в сім напрямі дали дуже малі результати. Українські виборці як маса не брали участи в виборах, зайняли поставу що до них відповідно до директив вищого національного центру.

Участь в виборах українських виборців носила випадковий, спорадичний характер. Протегована й піддержувана польською владою листа „українських“ хліборобів в Стрийщині здобула мінімальну кількість голосів.

Такі наслідки виборів у Східній Галичині, коли мати на увазі умови, при яких переводилась виборча кампанія, можуть бути визнані вповні задовольняючими.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Галицькі відносини.

Дика заборона.

Польська влада в Коломиї заборонила Українцям посилати вязням обіди.

Жандарм убив селянина.

Недалеко Семаковець в Коломийщині жандарм Залуцкі убив українського селянина за те, що він кпочивав біля телеґрафічного стовпа.

Ревізії і арештування.

Борщів.

В Гуштині пов. Борщів арештовано Гриця Сметанюка, мимо того, що він тяжко хворий на груди.

Бучач.

Дня 27/X. разом із цілою Галичиною пережив Бучач масові арештування, включно із молоденькими учениками гімн. Арештовані і вивезені до Тернополя: д-р Бощюрків, проф. Винар, К. Рогозинський, О Когут, о. Кузів, о. Сіяк, Ев. Колянковський, Гузар, Легкий, Конопада, Федущак, Крушельницький, Боднарук, С. Винницький, Островерха і пр. Арештування відбуваються дальше. В місті і по селах військо.

Гуцульщина.

Дня 22. жовтня прибили невідомі люди на дверах церкви відозви президента Петрушевича в гуцульськім селі Красноїлі. В вівторок дня 24. жовтня начала поліція паньствова шукати складу з відозвами і звернула свої підозріння на школу в Головах.

Тут шукали вже пятий раз. Місцевий управитель п. Михайло Ломацький привик вже до подібних трусів. Від него пішли до бувшого війта Василя Шекерика. Є це знаком, що пан косівський староста не довіряє вже своїм бувшим приятелям. Відтак перевела жандармерія ревізію в Красноїлі. Шукали відозви у місцевого управителя п. Михайла Вахнюка, у медика Степана Корибутяка і на приходстві у п. Дмитра Бойчука.

Гусятинщина.

Арештовані: адвокат д-р Володимир Левицький, канд. адв. Іван Заваликут, канд. нотар. Ярослав Богачевський і його жінка Іванна Богачевська, дальше ціла дирекція спілки „Сільський Господар“, а то кілька день перед тим в Тернополі Роман Петрицький, якому відобрано 1.900,000 мп., Іван Пашкевич і Стефан Сафіян, бухгальтер спілки Антін Поморянський і касієр Омелян Дорош. Дальше арештовані: урядник експ. відбуд. Петро Стадник, о. Фацієвич парох Сухоставу, дир. школи УПТ. в Копичинцях Мих. Базник, студ. Микола Титор, студ. Волод. Марак, учит. Змрочек, о. Брикович з Кривенького, Василь Остапчук, учит. Гуменюк з Товстенького. Інтерновано учит. Стефанію Савчаківну.

Збараж.

В Новому селі арештовано студ. Андрія Москалюка.

Золочів.

Переведено докладну ревізію в українській прив. гімназії, у дир. гімн. о. Хмельовського, проф. гімн. Юркевича, у д-ра Ваня, у п. Пашковського у студ. Кириловича, у п. Чучмана, у проф. гімн. Баранчика, у п. Красноперів як рівнож у присутних під цю хвилю упр. школи Лісецького і у ст. Родакевича, у п. Чорних. Від тижня в арештах на Замку сидить 9. студентів з Золочівщини.

В селі Хильчицях повіту золочівського переведено ревізію у о. Красноперів, місцевого пароха.

Копичинці.

30. жовтня арештовано в Копичинцях адвоката д-ра Волод. Левицького, д-ра Івана Заваликута канд. адвок. Старшого соліцитатора адв. Дмитрика, Стефана Сафіяна властителя більшої реальности Омеляна Дороша касієра Сільського Господаря спіл. торг., директора Романа Петрицького (з Сільського Господаря) Михайла Базника учителя в Копичинцях У. П. Т. школи, кандидата нотар Ярослава Богачевського і його дружину, Волод. Марака абітурієнта гімназияльного, Созанського канд. сем. учит. Були арештовані матуристки гімн. Познанські Марія і Стефа, Евгенія Моклович учит. У. П. Т. і Савчаківна але староста на власну руку казав їх увільнити. В повіті гусятинськім арештовано Волод. Змрочка учич. У. П. Т. в Гусятині, Гринька Бохонка господаря в Чорнокінцях великих, о. Ів. Бриковича пароха в Кривенькім і Онуфрея Остапчука упр. школи тамже, по списанню протоколу на поліції в Копичинцях увільнено їх. В повіті в майже кождім селі військо яко асистенція виборча.

Косівщина.

В селі Кобаки та инших селах переведено ревізії в домах: Ол. Гапановича учит., Вол. Бундзяка учит., М. Фенчука, Данила Кондревича, Василя Никифорчина, Николая Никифорчина, Михайла Марфея, Юрка Букатчука, Грицька Букатчука, Созонта Букатчука, Івана Пасічняка. Арештовано: 1) Івана Савюка студ. унів., 2) Михайла Марфея господ., 3) Созонта Букатчука, 4) Олександра Гапановича учит., 5) Володимира Бундзяка учит., 6) Василя Никифорчина господ., 7) Миколу Никифорчина господ., 8) Миколу Кондревича (йому дозволено перед арештуванням звінчатись). При ревізії у Марфея жандарм стріляв з кріса, а Созонта Букатчука побив.

Камінка струм.

В селі Острові арештовано Петра Саламаху, Михалюка і инш.

Львів.

Дня 3. листопада переведено ревізію в конзумі українських почтовців, в домівці Осипа Тарнавського, Ніни Залуської та инших. В конзумі сконфісковано деякі книжки. Переведено ревізії у Івана Вовка і інж. Пилипчука. Так само переведено трус в помешканню Романа Сивака студ. теольоґії, після чого його арештовано.

Лечнищина.

На донос війта Майби і учителя Вавчака арештовано о. Юліяна Боберського, двох селян Федаків. Спроваджено військо для переведення виборів.

Мостищина.

Арештовані: 1) д-р Мар. Здерковський, адвокат, 2) Ст. Байдала, дир. каси, 3) Ан. Тарнавський, студ. прав, 4) Дигдалевич Ів., студ. мед., 5) Чухрай Гр., ур. Вид. пов., 6) Тарнавський Ст., 7) Гусаковський Теоф., 8) Мушинський Іван, купці, 9) о. Кмицикевич Теоф., катехит. В повіті арештовано: 10) Шупяний Мик., студ. прав з Цвіржа, 11) Боцько Ст., сел. з Ляшок гост. 12) Рибачевський Йосиф., дир. шк. в Ляшках гост., 13) Федевич Тимотей, дир. школи, 14) Федевич Ів. сел. з Черневи, 15) Козак Степан, студ. пр. з Митрович, 16) Струсевич Вол., дир. з Суд. Вишні, 17) о. Заяць Іван, парох з Тулиголов, 18) Чапран Антін, сел. з Цвіржа, 19) Ізьо Антін, сел. з Завади, 20) Малиць Мих., сел. з Хоросниці, 21) Росоловський Роман, сел. з Липник, 22) Шот Василь, студ. пр. Суд. Вишня, 23) Колцьо Вол., студ. гімн. Суд. Вишня, 24) Баляк Василь, абс. гімн., 25) Молєщій Іван, студ. філ., 26) Третяк Іван, ст. прав всі з Суд. Вишні, 27) Кміть Йосиф, сел. з Пакости, 18) Пиць Іван, сел. з Гориславич, 29) Осідач Дмитро, сел. з Радинич, 30) Шуробур Мик., сел. з Чижевич, 21) Качмар Іван, сел. з Радохонець, 32) Хотинецький Айталь, упр. школи, 33) Стефаниця Федь, сел., оба з Годинь, 34) Гриник Іван, студ. в Цвіржи, 35) Гадач Роман, сел. в Підлісках, 36) Кокорудз Мих., коопер. з Балянович, 37) Андрушко Петро, госп. з Таманович, 38) о. Шехович Іван, парох в Сокалі, 39) Мік Іван, сел. Арламівська Воля, 40) Сениця Павло, сел. в Чишках, 41) Пукас Сенько, 42) Бобко Гр., сел. з Острожця, 43) Качмар Гринько, сел. з Судкович, 44) Гірняк Гринько і 45) Новіцький Гринько, сел., оба з Мистич, 46) Дубрій Федь, сел. з Мокрян, 47) Кміть Мик., нач. гр. з Пакости, 48) Дутка Іван, студ., прав з Балич, 49) Тищак Іван з Радеховець, 50) Старко Гр. з Гусакова, 51) Пеканець Василь, учит. з Хлипель, 52) Федорович Іван, сел., 53) Станьчак Мих., сел., 54) Королик Ів., сел., 55) Антоняк Тарас, студ. прав, 56) Кабат Мих., учит., 57) Станьчак Андрій, сел., 58) Кабан Мих., сел, всі з Черневи. Всіх відставлено до тюрми в Перемишлі.

Повіт Мостика.

В судово-вишенськім окрузі ревізії та арештування відбуваються виключно серед ночі. На днях арештовано в с. Дмитровичах студ. прав Антона Губаля, Козака і 5 селян: в с. Орховичах студ. прав

О. Федевича, всіх відвезено до Перемишля.

Підгайці.

25. X. 1922. арештовані в Шумлянах пов. Підгайці учит. Іван Гречкосій і Ярослав Власійчук студ. прав.

Надвірна.

Дня 24. X. переведено ревізію у студента прав В. Водоставського, у М. Мандзюка, М. Андрушка, В. Кухтара, Н. Данилюка і І. Данилюка. Останніх трох арештовано. У Водоставського переведено ревізію три рази шукаючи зброї.

Перемишль.

Поліція переводить дальші ревізії і богато осіб арештує, особливо між молодіжею так, що з VIII. б кл. української ґімназії арештовано аж 18 учеників мимо цего, що у них не найдено нічого підозрілого. — Показується, що між учениками у висшій ґімназії є много провокаторів, що стоять на услугах поліції.

Переведено ревізію у дирекції української ґімназії, а опісля в мешканню самого директора, не найдено нічого. — Переводячі ревізії аґенти заявляють, що роблять ревізії на доноси з боку українських провокаторів. — Переведено також ревізію у проф. о. Мартиновича і проф. Гози, однак лишено їх на волі.

Підбуж.

Арештовано д-ра Б. Чайківського, Ст. Пасіку, Вол. Миколаєвича, Богдана та Остапа Яхнів і инших.

Рогатинщина.

Арештовано Миколу Благого і переведено ревізію в домі о. Костя Шеремети.

Радехівщина.

В селі Нестанчі переведено ревізію в домі о. К. Гуляя, Олекси Романика і Олекси Лукашевого.

Повіт Рудки:

В селі Конюшки: Осип Мистогад, Іван Роздольський, Филимон Цигилик. — Рудки: Станислав Марусин, Яків Дайгола, Гринь Мундзяк, Іван Ваврин. — Кропивники: о. Теофіль Чайковський, Стефан Фосьцяк, Микола Стрільчик. — Рудки: Ілько Лопатчак, Петрон, Винницька учит., Степан Голубінка, Михайло Когут. — Дубаневичі: Іван Ладиба, Федько Музика, Степан Алексевич, Петро Уніт, Михайло Ґрех, Симон Слупський, Гринь Ґоліян — Підзвіринець: Гринь Лизняк, Гнат Лизняк. — Купновичі: Іван Децик, Іван Томашівський, Андрій Кушнір, о. Степ. Онишкевич, Федь Томашівський, Мих. Чорній, Степ. Качмар, Гринь Качмар, Микола Томашівський. — Горожанка велика: Мих. Мариняк, Микола Луцький. — Коропуж: Іван Когут. — Поріче: о. Мих. Давидович. — Ляшки завязані: Іван Святий. — Дубаневичі: Михайло Михац. — Рудки: Озія Шиль (Жид), Мих. Зибликевич, Микола Химвк, Іван Когут, Іван Каспічук, Франц Каспічук. — Коропуж: Волод. Сайко, Микола Галайко. — Рудки; Гринь Якимець, Осип Химяк, — Поріче: Роман Верхола. — Погірці: о. Юрій Кміт, Іван Борик, Мих. Лаврів, Осип Лаврів, Гринь Артимяк, Перо Бабій, Ілия Стецько. — Подільці: о. Яків Косоноцький, Волод. Мусик. — Конюхи семян.: Мих. Франкович, Осип Бандеровський, Іван Романяк, Михайло Телетник. — Ляшки завяз.: Олекса Кулинич. — Погірці: Петро Панів. — Комарно: Іляр. Зазуляк, Гринь Тершаковець, Петро Стасюк, Осип Отриско,

Скалат.

Арештовано: В. Кивелюка, С. Кивелюка, С. Хруща, Я. Маркова, С. Яремішина, Йос. Смаля, В. Демянчука акад., С. Вільчинського і І. Білика. Арештованих в ночі відставлено до Тернополя. До арештованих не допускали нікого з рідні, а через 48 год. не давали харчів. В два дні опісля вивезено іще Драґанчука нот. канд., а 31. жовтня А. Тригубчака д ра прав.

Делеґації жінок і матерей арештованих заявив староста, що не видавав наказу арештування, лише — поліція арештувала на телеграму „з гори".

В Кривім арештовано Ілька Стебельського.

В Скільщині арештовані учителі:

Перейма, Литвин (Литвинови підкинено до шопи динаміт, який поліція буцім то знайшла, поліцейська штучка), катехит Прокопчик, Гавриш, Романець та Соф[illegible]лівна. Романця поліція дуже побила. У всіх учителів переведено ревізії. Не находили нічого. У Ґібайлівної за першою ревізією не найшли нічого, а за другою зараз же якусь проклямацію (підкинену очевидно). Ґібайлівна і Литвин належали до поліцейського району Тухольки.

Томашівці пов. Калуш.

Переведено ревізію в домівці семінаріяльної абітурієнтки Марії Лабатій та в домі Теодора Ковальчука б. залізничого урядника. Ковальчука арештовано і вивезено до Станиславова. Одинокою виною арештованого був факт, що він уладив в селі кілька аматорських вистав.

Теребовля.

З теребовлі доносять: до тепер ц. є. 30. жовтня арештовані учителі: Барабаш, учитель в Кобиловолоках, Павло Димідас, учит. в Будзанові, Вільчинський, учит. в Хмелівці. У нас 2 км. від міста ґрасує польська банда з якимсь Краснодебскім, дезертиром польських військ, родом з Застіноча, котрий має багато рабунків та мордів на своїм сумлінню. Поліція арештує однак спокійних людей і думає о Українцях тоді, коли під оком банда польських дезертирів грабить переходячих мешканців. Ми всі переживаємо тут часи тяжкі, всюди поліція переводить ревізії та арешти. У голови В. П. У. Ковальського перевела 4-год. безцільний трус арештуючи його сина.

Турка.

В днях 22 і 23/11 роблено численні труси серед інтеліґенції турчанського повіту. Переведено ревізії у священиків і учителів — усіх буквально — між иншими у учит. Корчинського, Гурка, Гуцуляка, Василишина і пр. — а поарештовано: Великановича Дмитра, о. Федевича Івана, о. Венгриновича, о. Мартиновича і богато инших.

На донос учительки-конфідентки Юзефи Височанської арештовано Мирона Височанського в підозрінню, що він орґанізує українські боївки.

Хирів.

Переведено ревізію в домах Франца Липецького, Мих. Ваховича і Івана Ваховича, Мих. Кухти. Лишеґи Клима і Н. Кіндрата. Всіх арештовано і вивезено до Самбора.

Чесанівщина.

В Брусні старім арештовано дня 29. X. ц. р. Миколу Беня, студ. теольоґії, пораз другий і Володимира Підгорецького, канд. учительського.

Чортків.

Арештовано Пантелеймона Лукова, у якого при ревізії сконфісковано „Історію літератури Михайла Возняка (!!) і инші книжки, що перейшли цензуру.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Великий переворот в Італії.

(Короткий історичний огляд.)

Заняті власним лихоліттям глядимо байдуже на події, які одночасно вирішують долю инших народів. Українська преса надто занята внутрішними справами нашої нещасної країни, надто стурбована сумними подіями нашого злиденного дня, — щоби могти негайно і як слід реаґувати на те, що діється далеко поза межами нашої землі. Місце, яке у нашому часописі призначене для обмірковування проблєм міжнародньої політики — заняли безконечні списки арештованих наших найблизчих, рідних і приятелів...

А тимчасом всюди по широкому світі, колесо історії обертається з нестримною швидкістю. Заходять події, які не тільки відкривають нову сторінку в історії ріжних народів, але й є випадками першорядної політичної ваги для цілого культурного світа.

Одною з таких подій є великий переворот, який минулого тижня відбувся на землях королівства Італії.

На землях королівства Італії доконався переворот, який, по величі події, можна порівняти хіба з тріюмфом гасла „держава в державі" ірляндських сінна-фейнерів, або крівавою будовою гуртка фанатиків, перевезених запльомбованим ваґоном з альпейських гір на самарську низину.

Яка є історична ґенеза італійського фашизму, цієї на-пів леґальної орґанізації, яка ще три року тому зовсім не істнувала, рік тому роспоряджала трьохсотисячною армією, а сьогодня перейняла з рук короля Італії офіціяльну владу? В чому її суть та яка мета?

Італії прийшлось зазнати страшні наслідки війни мабуть найважче з усіх її побідних союзників. Промислова кріза, післявоєнна психова мас, партійне задетеревіння та заразливість скрайних соціяльних гасел, віючих з північного сходу — довели Італію вже з початку 1919. р. над беріг повної дезорґанізації внутрішньо-адміністративного апарату, політичної анархії та економічної катастрофи. В північно-італійських містах, у Больонії, Турині, Медіоляні і Ґенуї, а також у менших промислових центрах, як Піза та Берґамо, життя ставало що-раз неможливійше. Повінь страйків залила державу. Залізниці, почта, телефон

КЛИМ ПОЛІЩУК.

Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Знаєте що, товаришу! Прикодьте ви на ніч до мене! Та й у день також можете перебувати. Надіюся, що ви не будете мені перешкоджати, коли я працюю...

— Що ви?! — скрикнув він. — Хіба можете про це щось говорити?! Та я вам так вдячний!... Так вдячний!... Я завжди був про вас такої думки, що він єдиний чоловік, що розумієте...

— Облиште! — спинив я його. — Ходімо, ліпше, пообідаємо десь!...

Він охоче згодився і, відчинивши двері, чемно пропустив мене вперед. Чемно тримався в їдальні, а потім так-же чемно прийшов до мене, курив мої цигарки, марив голосно „Молодою сценою" і нарешті чемно поклався в ліжко і так заснув. Я довго ще не спав, будучи зайнятий своєю працею, а він спав і крізь сон лаяв „караїмів" і розпачливо кликав якусь Зосю, запевняючи її в тому, що „зовсім не брав шоколяду"...

— Білний хлопчина! — думав я про себе, дивлячись на нього, як він, зігнувшись у три погибелі, спав і снив своїми трівожними снами. — Обовязково мушу прилаштувати його до якоїсь роботи...

Вранці я розбудив його і сказав, що час вставати. Він схопився і довго дивився на мене нерозуміючими очима, а далі потягнувся і промовив:

— Мені видалося, що я на двірці...

За сніданком я сказав:

— Чому-б вам не взятися нарешті за яку будь роботу? Адже-ж ви що небудь могли б робити, а притулок і кусень насущного мали-б!...

— Та я вже думав про це, а тільки не має де взяти тієї роботи! — відповів він сумним голосом.

— Знаєте, я вам знайду роботу! — сказав я, згадавши знайомого інженіра, який щойно роспочав будувати нову трамвайну лінію.

— Що ж то за робота? — спитався він, відсовуючи від себе порожню шклянку після квасного молока, що було нашим сніданком.

— При будуванню трамвайної лінії... Певне будете пісок возити тачкою, або каміння бити, але денно певних три тисячі...

— Ну, вибачайте! Я кінчив шілу ґімназію, в університеті також був і щоб до такої роботи...

Признатися по правді, від такої заяви мені стало ніяково, наче.

— Хто знає, — подумав я, — може чоловік і справді щось инше може, але що?...

Згадав знову, що в одного вченого є якийсь твір до переписування.

— А може-б ви згодилися тут в одного вченого посаду секретаря зайняти?...

— Ну, це я можу! — згідливо сказав він. — Як же воно практично виглядає?...

Я подумав трохи про те, що це виглядає не так то просто, бо вчений-професор потребував собі чоловіка добре знаючого мову, в якій він був надзвичайним педантом, не можучи терпіти ні найменшої помилки. Мова-ж Потурченка була надто „сучасна", через що я й сказав йому:

— Посаду цю можна заняти сей час, але я ранійш мушу бачити ваше письмо.

Він розгорнув свою теку і подав мені великий, записаний нерівними рядками, аркуш паперу.

— Це моя стаття про ідеольоґію мого театру! — сказав гордо.

Я тільки взяв у руки і прочитав:

„Письменство й містецтво завжді йдуть одними шляками"...

— Добре! Я на разі сам зайду до професора, а вечером скажу вам...

Він підозріло подивився мені в очі і встав:

— Ну, а тепер піду я робити свою ідею!... Маю ще стільки роботи!...

— Бувайте здорові!...

Якось кумедно подивився ще навколо себе і так вийшов з хати. Думав, що образився і не прийде більше. Одначе, вечером, як тільки зайшло сонце, він уже сидів коло мого стола і розповідав:

— Був я в начального редактора „Справи". Чув нераз, що він дуже поступовий і співчуває всьому новому й молодому, а через те думав, що він підтримає мою ідею і визичить двадцять тисяч. Розповів я йому про себе, як тільки міг, а він, вислухавши все до кінця, сказав: — „Двадцять тисяч я не визичу, бо сам не маю, але дам вам так дві тисячі"...

— Ну і що-ж?...

— Нічого! Дав мені дві тисячі, запропонував папіроса і я пішов собі...

(Продовження буде.)

і телеграф, весь транспорт, ба навіть такі галузі загального громадянського значіння, як міські ресторани — стали предметом небезпечних досвідів для тих елементів, які щораз сміливійше простували до державно-політичного перевороту, до захоплення влади у свої руки. Професійний рух робітничих мас прийняв під впливом комуністичної пропаганди з боку московських та мадярських большевицьких агентів, масово туди висиланих, — характер політичного бунту. Коли врешті (в 1920. р.) комуністи заняли всі фабрики в Турині та зажадали соціялізації промислу — Італія станула безпосередньо перед дилемою іти слідком Совітської Росії і піти на службу III. Інтернаціоналеві, або піти на гостру боротьбу з розкладовим рухом. Події розвинулися у цьому останньому напрямку, але так цікаво й своєрідно, як нігде й ніколи досіль в історії.

Найбільшу ролю відограв тут, як звичайно, — психольогічний момент. У настроях мас наступив перелом. Перелом, на котрий вплинули два незаперечні факти: безрезультатність акції, яка велася під скрайніми соціялістичними гаслами, та брутальність методів, якими велась ця акція. Перше — підготувало грунт під нові гасла, які влили-б свіжу надію на усунення безрадности уряду та на поправу економічної кризи; друге — викликало таку реакцію, яку викликує кожний террор.

У маленькій редакційній кімнатці невеличкого часопису „Пополо д' Італія“ у центрі Медіоляну, твориться почин організації, яка ставить собі мету, що заключається у короткій присязі: „На імя Господа й Італії та всіх тих, які полягли за Велику Італію, кленусь, що посвячую себе цілком і на завжди добру „батьківщині“.

Широкий і детальний статут, перейнятий надзвичайною строгістю, керував організацією, яку споював дух фанатичного патріотизму, романтики і своєрідного містицизму, а якої зовнішніми ознаками були: чорна сорочка з трупячою головою, староримська вязанка прутів, fasces, — знак влади давніх лікторів, — поклін римських легіонерів та їхній бойовий оклик „Allala“. Від емблеми fasces організація приняла назву фашизму, до котрого пристали з самого початку колишні старшини, студенти й молодь, загартована воєнними злиднями. Методи боротьби прийнято від ворогів, себто: террор.

Успіх нової організації з самого початку перейшов усі вижидання. Організація стрінула симпатії у найширших народніх масах. І в перших двох місяцях 1920 р. фашисти переломали великий почтово-залізничий страйк, який грозив державі катастрофою, — їхні ряди заповнили молоді й старі, мущини й жінки, члени ріжних політичних партій, ба навіть до фашистів перейшли великі маси робітництва, втомленого безплідною боротьбою.

Роля фашистів обмежувалась спершу до боротьби з страйковим рухом комуністично настроєних кол робітництва. Одначе швидко вони починають впливати на політику Риму. Під їх впливом паде в червні 1920 р. кабінет Ніттія, та приходить до влади Джіолітті. Але щойно в листопаді мин. року фашисти вплели у свою програму низку домагань чисто політичного характеру, завжди ще залишаючись у ролі на-впів легальної громадянської організації. Але кілька тижнів тому в Удіне провідник фашистів Муссоліні зробив натяк, що влада повинна перейти безпосередньо до рук фашистів. 24 го мин. місяця відкрився в Неаполі їхній конгрес грандіозною маніфестацією. Піхота, кіннота, й артилерія, поділені на легіони, центурії й когорти, дефілювали перед Муссолінім, який раніще склав заяву, що конгрес відбудеться тихо й мирно, та займатисяме виключно внутрішними організаційними справами. Але коли з товпи розляглися оклики: „Уряд не в Римі лиш тут“ — Муссоліні заявив, що „в Неаполю нема нічого до діла, за те в Римі жде багато важних справ“, і нежданно перервав конгрес. У Піяченці вийшов маніфест, в якому фашисти заявляють, що їх похід не звернений проти короля ані проти держави. „Віктор Імануїл має залишитись королем. Ми йдемо на Рим, щоби дати Італії досконалу свободу. Признаємо монархію і державу, але виступаємо проти уряду, який не відповідає бажанню народу.“ Що такі слова не були пустим згуком мегальоманів, показали найблизчі дні. 27. м. м. кабінет Факти подався до димісії, даремне силкуючись вийти із складної ситуації шляхом компромісу. Старий Джіолітті не захотів заняти його місце і король, не хотячи даремного проливу крови, передав владу вождови фашистів, який через половину Італії прилетів до столиці аеропляном, та заявив захопленій юрбі: „За кілька годин будете мати не тільки кабінет міністрів, але й уряд“.

Кабінет Муссолінія вже почав урядувати. Наскільки він оправдає оправдає гордовиті й чванкуваті слова свого премєра — побачимо згодом. Про саму же особу премєра, а також, про значіння фашистського перевороту для Італії і поза нею, про безосновні закиди фашизмові, як проявові чорної соціяльної реакції, та тії найблизчі завдання, які стоять до вирішення перед їх новою владою — поговоримо завтра. (*ір*)

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Лист з Югославії.

Головний проблєм внутрішного політичного життя Югославії, це питання внутрішнього уладження цієї молодої славянської держави, (королівства Сербів, Хорватів і Словенців), питання про основи державної конституції. Серби переважно обстоюють строгий централізм: Одна влада, один парлямент, одні верховні уряди в однім державнім центрі — сербському престольному місті Београді. Хорвати і Словенці в переважній більшости домагаються далеко йдучої децентралізації: одні, як прим. Хорв. і Слов. Народна (людова) партія і мусулмани з Босни заступаються за широкою автономією історичних країн, в котрих 1918 року склалася Югославія (Македонія, Сербія, Бачка-Банат, Хорватія, Чорна Гора, Дальматія і Словенія). Другі, як прим. Хорвати, згуртовані в „Хорватськім Бльоку“, в котрім є майже необмеженим диктатором звісний хлопський-демагог Степан Радіць, жадають собі федеративної, ба навіть конфедеративної (Радіць) Югославії.

З тим проблємом основ держ. конституції стоїть в тісному генетечному звязку хорватське і словенське питання, себто питання рівноправности Хорватів і Словенців з Сербами. І вколо тих двох справ крутиться усе внутрішне політичне життя сучасної Югославії.

В осени 1920 року вибрана югосл. конституанта ухвалила строго централістичну конституцію (т. зв. „відовденська конституція“, бо була принята на „Відов-ден“ 28. червня 1921, сербський народний празник). Голосували за нею майже самі Серби з радикальної і демократичної партії, та босанські мусулмани, котрих на пару днів перед голосуванням „купив“ премієр Пашіць, обіцяючи їм, що викупить маєтки мусулманських „бегів“ у Босни. Більшість Хорватів з Хорватії і Славонії (бо є ще Хорвати в Бачці. Босни і Дальматії) числом 50 бойкотували конституанту, з огляду на її самовільний регулямін; селянська републ. партія Ст. Радіця ще до нині веде політику абстиненції. І саме неприсутність Радіцевої партії в конституанті уможливила приняття централістичної конституції, котра знову дає Сербам гегемонію та йде на шкоду Хорватам і Словенцям. Це можна перевірити в сучасній Югославії на кождому кроці.

Решта Хорватів поза Радіцем — Хорв. Народна Партія (відомий діяч, великий приятель Українців, а зокрема Галичан д-р Янко Шімрак, один з її провідників), Хорв. Спілка, Хорв. Хлопська Пар. в Босни і всі Словенці, крім трьох демократів голосували проти тої конституції і ведуть до нині остру опозицію, домагаючись ревізії конституції.

Ревізія відовденської, централістичної конституції і розвязка хорватського і словенського питання це два головні орієнтаційні стовпи югославянської політики. Другим разом напишу дещо подрібнійше про ті для кождого Славянина цікаві справи.

Мих. Ф-ак.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

„Таймс“ про процес Федака.

У „Таймсі“ з дня 27. ц. м. находиться статя від власного кореспондента з Варшави п. з. „Атентат на маршалка Пілсудського“ ось-якого змісту:

„25. вересня минулого року, коли маршалок Пілсудський, голова польської держави, їхав разом з галицьким воєводою графом (!) Грабовським у Львові, до нього стрілив український студент Федак. Маршалок лишився ненарушним, але граф Грабовський зістав ранений.

На протязі останніх 12 місяців збирано докази на істнування заговору, який закидувано обвинуваченим і в понеділок Федак та його мнимі спільники станули перед судом у Львові. Між суддями є сім римо-католиків і пять Жидів. Процес ведеться у польській та українській мові, томущо Федак відмовився від розуміння польської мови. Цілий понеділок та пів вівтірка займала промова прокуратора, який силкувався доказати, що Федак і всі обвинувачені були членами місцевого тайного товариства української молодіжі „Воля“, яка мала звязки з такими самими організаціями у Празі та Відні. Обвинувачені закидають, що комітет тягнув льоси 23. вересня і що Федак витягнув карточку з прізвищем Пілсудського.

Оборона стоїть на становищі, що атентат був звернений виключно проти графа Грабовського, а даний момент був вибраний тому, щоби користаючи з присутности маршалка Пілсудського звернути увагу світа на змагання Українців і щоби запротестувати проти польської окупації та адміністрації у Східній Галичині. Федак покликується на те, що процес є безправний, тому, що Східна Галичина не належить до Польщі, а Український Уряд є в стані війни з Польщею“.

Стільки варшавський кореспондент. Безпосередно по цьому останньому рядкові редакція „Таймса“ додає від себе ось-яке розяснення для своїх читачів непознайомлених з відносинами у Галичині:

„Остаточний стан Східної Галичини не є ще означений. На підставі Версайського Трактату суверенні права щодо цієї країни належать до Союзних Держав, за згодою яких Польща полишається там військовим окупантом від 1919 року — а мешканці Східної Галичини є обурені фактом, що Польща продовжує там виконувати суверенні права. „Західна Українська Республика“, яка обіймлювала цілу східну частину Галичини, була проголошена Українцями в 1918 році. Вони були прогнані Поляками, а уряд „Республики“ є мабуть втілений в особі Петрушевича у Відні. Польща не бажає анексії (прилучення) Східної Галичини, але форми унії, яка в деякій мірі давала би автономію. У польському проєкті на її самоврядування є передбачена амнестія для осіб засуджених за політичні злочини“.

Вибори до польського сойму.

Офіціяльні результати виборів до польського сойму мають бути усталені на засіданні генерального виборчого комісаріяту, яке має відбутися в пятницю. Обрахунки, які зроблені досі, торкаються головним чином мійських округ. По зведенню переведених досі обрахунків, зробленому „Słowo-м Polsk-им“, до якого треба ставитись з великою резервою, з обрахованих досі 174 мандантів, 87 одержав список ч. 8, соціялісти — 7, Жиди — 9, бльок національних меншостей — 12, комуністи — 1. Центрові групи одержали незначну кількість голосів й не перевели досі ні одного кандидата.

В Познані треба підкреслити новий розгром народової робітничої партії, яка уважалась там впливою партією; вона не провела ні одного посла й потерпіла від вісімки. Характеристичним являється, що Краків, центр станчиків, вибрав кандидатів вісімки. Належиться також відмітити, що П. П. С. не змогла провести свойого кандидата в такому великому робітничому центрі, як Лодзь.

Остаточно фізіономія польського сойму виясниться тоді, коли надоспіють відомости з сільських округ, яких покищо майже цілком бракує.

Що до бльоку національних меншостей, проти якого розвинули шалену агітацію польські партії, то результати виборів до нього, досі відомі, є загалом задовольняючі. В Білостоку Білорусини голосували за список бльоку меншостей, який здобув в цілому воєвідстві більшість. На Шлеску список бльоку здобув пять мандатів. В віленськім окрузі пройдуть правдоподібно два кандидати вісімки й один бльоку національних меншостей. В холмському повіті результати голосування за винятком двох обводів такі: список 2, 5.428; список 3 (визволення) 6263; список 8, 30.059, список 16, (бльок нац. меншостей) 13.463. В замостенськім окрузі по попереднім підрахункам за винятком 20 обводів наслідки голосовання уявляються так: список 15 (група Оконя) 2 мандати, список 16, 1 мандат; можливе здобуття ще одного мандату списком 16. З Волині покищо маються відомости попереднього підрахунку з луцького округа за винятком двох обводів: список 1, 17337; список 2, 16 961; список 3, 9.529; список 8, 46.029; список 16, 21.433.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

РІЖНІ ВІСТИ.

Незалежність Палестини.

До Льозанни виїхала арабська делеґація, щоби домагатися повної суверенности Палестини.

Східна конференц'я.

Югославію будуть заступати на конференції в Льозанні: міністр закордонних справ Нінчіч, та посли Спаляйкович та Ратіч.

Балканські справи.

Грецький міністр Політіс відбув в Білгороді наради з королем, Пашічем і Нінчічем про нове становище, витворене поворотом Турків до Европи. Офіціяльний бюлетень каже, що в усіх справах найдено повне порозуміння. Переговори торкаються зміцнення господарських взаємин між обома державами та вступу Греції до складу Малої Антанти, про що Югославія має зробити відповідні заходи.

Султан.

Є вістки з Константинополя, що султан має намір виїхати до Індії.

Народня гідність Турків.

Новий константинопольський амбасадор заявив, що Турки шануватимуть муданську умову та приймуть окупацію аліянтів, але не дозволять мішатися у внутрішні справи Туреччини.

Проти окупації союзників.

Аґ. Аваса повідомляє, що уряд Ангори вислав до держав антанти ноту з домаганням негайного докінчення військової окупації Константинополя. Комісари союзників відповіли відмовно.

Демонстрації в Константинополі.

Бюро Райтера повідомляє, що в Стамбулі і Скутарі знову відбулися демонстрації, підчас котрих є убиті і ранені. Англійська поліція стріляла до Турків. Турецька жандармерія ввійшла на невтральну смугу.

Нова конференція союзників.

„Дейлі Телеґраф" повідомляє, що після останньої розмови Бонар Лоу'а з французьким послом рішено тепер скликати швидко брукселську конференцію. Бонар Лоу відбуде перед виїздом до Брукселі конференцію з Пуанкаре. У брукселській конференції візьмуть участь Анґлія, Франція, Бельгія, Італія і решта заприязнених держав.

Совіти протестують.

Уповноважений представник совітської Росії у Римі передав урядови Муссоліні'го ноту протесту проти нападу ґрупи збройних фашистів на мешкання совітської торговельної, який відбувся 1. листопада ц. р. Нота домагається покарання функціонарів поліції, які не пильнували недоторкаємости членів місії, та вишукання безпосередних справників нападу.

Італійський парлямент.

16. ц. м. має одкритися нова сесія парляменту. У парляментарних колах думають, що дискусія над урядовим експозе тріватиме дуже коротко. Після коротких заяв провідників партій буде голосування над вотумом довіря новому урядови. Думають, що резолюсія довіря перейде великою більшістю; проти неї голосуватимуть соціялісти і частина демократів. Потім парлямент радитиме над тимчасовим буджетом.

Смерть французького вченого.

В Парижі помер французький учений, член академії Альфред Капі.

Мирова конференція.

„Temps" доносить, що Греція згодилася скликати мирову конференцію в Льозанні.

Інтервенц я в справі арештованих.

Дня 8. листопада у президента окружного суду п. Гавля інтервенював д-р Володимир Бачинський в справі приспішення слідства арештованих.

Д-р Бачинський заявив, що між арештованими більшість не має за собою жадної вини. В своїй розмові зазначив, що суд повинен руководитися законом, а не иншими зглядами.

Президент Гавель обіцяв, що по змозі приспішить слідство.

Польські вибори і Сх. Галичина.

(Після виборів.)

Дотеперішний вислід.

На загальне число 64 виборчих округів з 372 польськими мандатами відомий з днем 7. ц. м. вислід з 44 округів з 255 мандатами. Осягнені доси мандати в числі 255 припадають між поодинокі сторонництва приблизно так:

Список ч. 1 (польська людова партія „Пяст") мандатів 30—31. З того з Конґресівки 14, з Познанщини 1, з Галичини 15—16.

Список ч. 2 (польська партія соціялістична) мандатів 22, з того з Конґресівки 15, з Познанщини 2, з Галичини 4, з „кресів" 1.

Список ч. 3 (польська людова партія „Визволенє") мандатів 27—28, з того з Конґресівки 26, з „кресів" 1—2.

Список ч. 5 (комуністи) 2 мандати, оба з Конґресівки.

Список ч. 7 (народова партія робітнича) мандатів 13, з того з Конґресівки 2, з Познанщини 11.

Список ч. 8 (християнська єдність народова — вшехполяки) мандатів 112—114, з того з Конґресівки 69, з Познанщини 30, з Галичини 13—14.

Список ч. 16 (бльок національних меншостей) мандатів 27—28, з того з Конґресівки 16, з Познанщини 8, з Галичини (Краків) 1, з окраїн 2—3

Список ч. 17 (обєднання національних жидівських партій) мандатів 11—12, всі із Сх. Галичини.

Список ч. 20 (жидівський демократичний бльок) 1 мандат з Варшави.

Список „руских хліборобів" мандатів 5 (число непевне), всі із Сх. Галичини.

Дрогобиччина.

Мимо численних арештувань та нечуваного террору загал українського населення Дрогобиччини здержався від голосування. Виїмок становили деякі москвофільські села (як Брониця, Лужок долішний), котрих політична орієнтація йшла в напрямі засади „хто більше дає", а що кандидат лісти ч. 23 п. Раймунд Ярош, як голосно перехвалювались його аґітатори, платив за голос по 10.000 мп., або давав квіток на сяг дров, тому згадані оба села віддали свої голоси на сего кандидата, хоч і се йому не помогло, бо соромно провалився. В Попелях, Модричи, Східниці, Раневичах і Бориславі часть українських робітників з під стягу У. С. Д. голосувала на лісту ч. 2.

Позатим загал селянства здав спит політичної зрілости; в селі Воля Якубова на около 1.000 управнених по голосування віддано всего 2 голоси, до того оба неважні. Жиди а навіть Поляки сего села, йдучи солідарно з більшістю населення, здержались від голосування. Рівнож гарний вислід дали Доброгостів, Добрівляни, Болехівці, Улично і инші. Загальний відсоток українських виборців, які виломились з національної солідарности в Дрогобиччині, не був більший, чим 5 прц., а ліста ославленого о. Ількова зібрала в цілім повіті аж 2 голоси.

Характеристичний для теперішних відносин факт зайшов в Сільци, де комісія виборча і жандарм загрозою арештування і репресій приневолили старенького війта в день виборів голосити людам під церквою, щоби люде йшли голосувати. Коли війт сказав людям: „най іде голосувати, хто хоче" — жандарм почав його ганьбити, загрозив арештуванням і старенький війт рад не рад мусів ходити поміж хати та накликувати людей до виборів. Очевидно сего наклику майже ніхто не услухав. В Модричи вперед день виборів прийшло до села кількох військових людей, які для приневолення Українців до участи в виборах почали остентаційно списувати кватири для піхоти, кавалерії, машинових крісів і т. п. Кажучи, що в день виборів буде повно війська в селі. Мимо сеї хитрої штучки загал Українців-селян (крім деяких робітників) не пішов голосувати.

В Ріпчицях на 600 управнених до голосування при сильній польській аґітації віддало голоси 125 збаламучених людей, котрим обіцяно дрова з ліса і грожено по 80.000 кари, якщо не підуть до голосування.

В Довгім ходили жандарми від хати до хати і силою гнали людей, навіть бабів доголосування. — В Мединичах арештовано о. Симена Круцька, щоб зломити опір людности. — У Вороблевичах арештовано гром. Панька Сливича. По всіх селах страшний виборчий терор.

Бобреччина.

В селі Вільхівци, де є тільки кількох Поляків, всі громадяне здержались від голосування. По полудни прибув з кількома вояками комендант поліції з Глібович Шльонзак і зачав кричати та шлякувати, що повинен був заздалегідь виарештувати кільканайцять людий, а всі були би голосували. Опісля приказав війтови, щоби взяв собі до „помочи" кількох людей і стягнув до окремої хати як найбільше громадян. Тут зачав кричати, грозити ріжними карами, військом і т. п., як що не підуть голосувати. Налякані тим способом гурток людей пішов до голосування а за ними кількадесять инших. Решта громадян не взяла участи у виборах.

В Лопушні селяни здержались спершу всі від голосування, хоч перед тижнем арештовано кількох громадян. Тоді прийшла поліція до хати Івана Навугольника, де застала його брата Петра і Михайла Бордюка. Всіх трьох арештовано під заітом аґітації проти виборів. На другий день обох Навугольників випущено на волю, а Бордюка дальше задержано в арешті. Остаточно Лопушна дала около 70 голосів, майже самих мазурських кольоністів.

В селі Волощині цілий день ніхто з українських громадян не голосував. Аж около год. 7. вечером впав до села комендант глібовицької поліції Шльонзак з кількома вояками і з криком розпочав вибори. Приказав членам виборчої комісії бігати разом з вояками по селі і стягати людей до голосування. Лайкою, проклонами і погрозами удалось їм здобути около 100 голосів.

Де не було поліції і війська, там всі українські села бобрецького повіту не взяли участи у виборах.

З останньої хвилі.

XII. день розправи.

Львів, 7. XI. 1922.

Перший забрав слово обор. д-р Ф. Евин, ставляючи внесення на переслухання цілого ряду свідків, які ствердили би річевість мотивів, які примусили обв. Ст. Федака до виконання атентату на воєводу Грабовского. В довшому умотивуванню внесеаня обговорив д-р Евин страждання українського населення під польською окупаційною владою, підчеркуючи особливо діяльність ославлених „таборів смерти", арештування, ревізії, розстріли без суду, кольонізацію, конскрипцію, карні експедиції та репресії на тлі економічного і культурного життя.

По промові д-ра Евина прочитано звідомлення знатоків оружя та лікарів, які оглядали раненого Грабовского. З черги переслухано самих рушникарів, які зізнавали згідно зі своїми письменними звідомленнями. Рушникарі розвіяли між иншим і гіпотезу п. Грабовского, який хотів, щоб Федак стріляв до нього кулями „дум-дум".

В характері свідка переслухано слідчого суддю Ангельского в слідуючім забрав слово прок. Гіртлер який супротивився внесенням оборони що до покликання нових свідків а рівночасно оголосив „нові" причинки до розправи, які на його думку повинні би компромітувати обвинувачених. Між иншим прокуратор зложив до актів як „документ" лист писаний молоком, з яким мав передиратися через польсько-чехословацький кордон якийсь „молодий чоловік". В тому листі найдено відомости про процес С. Федака, про рух української молоді та домагання, невідомо по чиїй адресі і для кого, вислання оружя, кількох пушок, бацилів носатини, одностроїв польської поліції і т д.

Репліками лави оборонців закінчилася сьогоднішня розправа, яку відложено до четверга з приводу українського свята в середу.

— Нинішнє число дневника „Свободи" дістають також передплатники тижневника „Свободи", який в найблизшім тижні вийде знову в давнішім обємі і виді.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Французькі делеґати на льозанську конференцію.

Париж. (ПАТ.) Рада міністрів призначила амбасадора в Римі Барера і б. амбасадора в Царгороді Бонпарда яко делеґатів на конференцію в Льозанні.

Представник Італії на льозанській конференції.

Рим. (ПАТ.) „Месаджеро" потверджує, що Сьорца вернув до Парижа лише длятого, щоби вручити свої відкликуючи письмо. Предсідателем італійської делеґації на конференції в Люзанні буде мабуть царгородський амбасадор Ґароні.

Царгород не буде столицею Туреччини.

Царгород (ПАТ.) ТК. Решад Паша заявив, що в майбутности знесеться окрему адміністрацію Царгорода і Царгород не буде столицею Туреччини, а буде нею мабуть Ангора.

Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження.)

Предсідник: Коли і при якій спосібности ви пізналися?

Обв. Штик: Перший раз стрінувся я з ним у п. Паньківської вул. Чарнецького 26. То є його тітка.

Предсідник: Чи ви ходили разом і чи разом працювали?

Обв. Штик: Що ми ходили разом — так, але щоби ми разом працювали, то не скажу.

Предсідник: У. А. Г. — що то є?

Обв. Штик: То є Українська Академічна Громада.

Предсідник: То ви там стрічалися?

Обв. Штик: Я там був виділовим.

Предсідник: А де ще ви стрічалися?

Обв. Штик: В каварні Република і також на карнавалі в Народнім Домі.

Предсідник: Чи о політиці ви розмовляли?

Обв. Штик: Часом дещо.

Предсідник: Ви сказали в протоколі, що знаєте, які він мав погляди.

Обв. Штик: Це я не казав, а сказав мені це п. Кайдан.

Предсідник: Ви сказали при переслуханню, який був погляд Федака в справі режіму в Сх. Галичині.

Обв. Штик: Я сказав, що це наші спільні погляди.

Предсідник: Чи була мова, що конче треба викликати повстання?

Обв. Штик: Була лиш о тім мова, що добре було би, щоби була війна, щоби можна положити хрест всяким наріканням українського народа.

Предсідник: Ви сказали в протоколі також, що має бути повстання і що має прийти армія в Чехословаччини і ту війну має розпочати.

Обв. Штик: Так як я знаю, армії в Чехословаччині нема. Бо по переході зістали там розоружені і всі находяться в робітничих сотнях.

Предсідник: Але то також сказали ви, що Федак був погляду і що він виразно сказав, що Сх. Галичина є окупованим тереном.

Обв. Штик: То само і я говорив.

Предсідник: Чи ви були на тім зібранню 1., 2. і 3. липня, хто скликав то зібрання і як той зїзд відбувся?

Обв. Штик: Я на тім зїзді фактично не був, бо мені поручено займатися кватирами для товаришів з провінції, я лиш від часу до часу приходив і зараз мусів виходити.

Предсідник: Ви мали тільки кватерунок?

Обв. Штик: Так.

Предсідник: Чи ви заходили на зїзд?

Обв. Штик: Заходив тільки на короткий час.

Предсідник: Коли розпочався зїзд?

Обв. Штик: 1. липня.

Предс: Чи був при резолюціях?

Обв. Штик: Не був.

Предс.: Чи ви за ними голосували?

Обв. Штик: Я за ними не голосував, бо не мав часу.

Предс.: Ви тільки першого дня занималися кватерунком?

Обв. Штик: Ні, і третого цілий, бо тут всі приїзджали і виїзджали, а я їх розміщував.

Предс.: Чи ви були при читанню резолюцій?

Обв. Штик: При відчитанню був і чув.

Предс.: Коли голосували на Кума?

Обв. Штик: На Кума голосували по полудни третого дня.

Предс.: Не знаєте, хто належав?

Обв. Штик: Не знаю.

Предс.: При переслуханню ви сказали, хто належав до Кума. На кого ви голосували?

Обв. Штик: Я голосував на особи найсолідніщі і найпевніщі.

Предс.: На котрі?

Обв. Штик: Не памятаю.

Предс.: Може хто з обжалованих, Федак?

Обв. Штик: Ні.

Предс.: Паліїв?

Обв. Штик: Можливо.

Предс.: Коберський, Матчак?

Обв. Штик: Не памятаю.

Предс.: А Чиж?

Обв. Штик: Так.

Предс.: Що то є Кум?

Обв. Штик: Кум був найвищою властю молодіжи.

Предс.: Що він робив?

Обв. Штик: Він кермував працею студентською на полі шкільництва і економічнім.

Предс.: Тільки на поли економічнім, чи на поли науковім? Як ви це розумієте?

Обв. Штик: Значить давати змогу учитися, помагати студентам в праці науковій.

Предс.: То політична і суспільна.

Обв. Штик: Того не було в ґазетах.

Предс.: Ви тільки з ґазет знаєте?

Обв. Штик: Так є.

Предс.: Що то була за орґанізація „Воля"?

Обв. Штик: Цего я не знаю, до акту обжалування цього я не знав — до дня 12. жовтня 1921. р. я цего не знав, що то все є.

Предс.: Коли ви довідалися?

Обв. Штик: Дня 12. жовтня 1921. р.

Предс.: Де довідалися?

Обв. Штик: На поліції.

Предс.: Ви ще нічого не знали о тій „Волі"?

Обв. Штик: Я нічого не знав. Я тільки повторив, що комісар Ґах говорив.

Предс.: Але то, що казали 12. жовтня все те саме.

Обв. Штик: Я зізнав.

Предс.: Ви все те казали в суді 12. жовтня 1921. р.

Обв. Штик: Зізнавав. Я це потвердив з причини, яку я можу навести.

Предс.: То потім. Але все те, що тут казали.

Обв. Штик: Так я цего дня потвердив у п. судді Анґельского, це було на поліції не в суді.

Предс.: У Анґельского був Торосевіч, аплікант.

Обв. Штик: Ґах прочитав протокол а п. суддя Анґельскі казав, щоби я це підписав.

Предс.: То Ґах при тім був?

Обв. Штик: Так. Я тоді казав, чому я цей протокол підписав.

Предс.: А Ви в тім протоколі 12. жовтня щось казали о тій орґанізації „Волі"? Знаєте, що це була за орґанізація?

Штик: Я того не знав до дня 12. жовтня, що й но тоді довідався про „Волю", що це мала бути якась військова орґанізація про Начколеґію, про повстання.

Предс.: Це все довідалися від п. Ґаха.

Штик: Потакує.

Предс.: Хто мав бути членом „Волі"?

Штик: То також сказав комісар Ґах.

Предс.: А ви належали до „Волі"?

Штик: Ні.

Предс.: Але ви сказали що належали.

Штик: Чи я одно сказав.

Предс.: Далі ви сказали, що ви поділили Львів, на райони.

Штик: То все неправда.

Предс.: А то, що ви працювали разом з Федаком, та що Федак був начальником дефензиви?

Штик: То все сказав п. комісар Ґах, що Федак був командантом району.

Предс.: То о тих районах ви ніщо не знаєте?

Штик: Я знаю лише райони, котрі я зробив сам і поділив Львів на 22 райони на збірку. Там мали збирати на голодуючу українську молодіж, а я тим занимався. Ті райони я розділив між товаришів.

Предс.: То ви знали тих всіх товаришів, котрі мали занятися збіркою?

Штик: Потакує.

Предс.: То у вас знайшли плян Львова поділений на 22 райони?

Штик: Так.

Предс.: Ви сказали в протоколі, що в „Кумі" мало бути сім членів і пять заступників. А хто був, ви не знаєте?

Штик: Перечить.

Преддс.: Чи посідження Кума були тайні?

Штик: Ні.

Поедс.: А Волі?

Штик: Не знаю.

Предс.: Чи КУМ мав свою централю і фінанси?

Штик: Здвигає раменами.

Предс.: А органом КУМ а мала бути наперед „Правда" і „Наш Шлях"?

Штик: Жест здивування.

Предс.: Чи ви помагали друкувати „Наш Шлях" і инші відозви Федакови?

Штик: Я не знав хто друкує і не міг помагати.

Предс.: Федак казав, що друкував у Кириловича при вул. Зиблікевича. Чи ви там ходили?

Штик: Я був там два рази. Раз заходив за якоюсь справою, а другий раз був я там, щоби його забрати на меч.

Предс.: А циклостиль ви не бачили?

Штик: Я був тільки в одній кімнаті.

Предс.: Чи була там машина до писання, циклостиль?

Штик: Того не знаю.

Предс.: А не чули ви про ті відозви „Проч з окупантами"?

Штик: Ні. Бо я цего не друкував і в тім не помагав.

Предс: Ви сказали в протоколі, що мали за задачу конскрипційну акцію.

Штик: Я того не говорив, то сказав пан Ґах.

Предс.: Але ви сказали, що ви друкували.

Штик: Це неправда.

Предс.: Але ви сказали, що кількадесять примірників вислали на Волинь.

Штик: То сказав пан Ґах.

Предс.: Ви сказали, що централя „Волі" була у Львові так звана Начколеґія. І до тої Начколеґії належало 10 членів.

Штик: Я того не сказав. То сказав пан Ґах, хоч я слово десятка ужив, щоби щось показати, що я також щось знаю.

Предс.: Чи ви знаєте систем орґанізації „Волі"?

Штик: Не знаю.

Предс.: Чули ви щось про систем пятковий?

Штик: Чув, але не знаю, що тут щось подібного істнує опираючися на пятковій системі.

Предсідник: Ви казали, що ви належали до Начколеґії, окрім цего Чиж, Паліїв, Коберський, Кучабський, Федак, Штик, Гнатевич, Матчак і Секрет.

Штик: Я казав, але це неправда.

Предсідник: Ви казали, що всі в Начколеґії мають псевдоніми і так: Чиж „Сокіл", Паліїв „Суп", Коберський „Голуб", Федак „Смок, Кучабський „Яструб", Гнатевич „Ластівка", Матчак „Зазуля", а ви „Вампір".

Штик: Так, я казав, але це піддав мені пан комісар Ґах.

А ви потвердили неправду?

Штик: Я не знаю, чи то правда чи ні.

Предсідник: Ви казали, що Ґах знав о тім, що були такі псевдоніми? А ви потвердили чи то, що Ґах сказав, чи то, що є дійсно правдою?

Штик: Цього не знаю, чи то правда чи ні.

Предсідник: Який стосунок був межи Кумом а Волею?

Штик: Це я подав, треба було щось говорити, треба було щось сказати від себе

Предсідник: Що сказати?

Штик: Я сказав, що Воля була вища від Кума.

Предсідник: Воля була вища, а Кум підлягав. Що до самого замаху, що сказали, від кого вийшов імпульс до замаху?

Штик: Це сказав Ґах, що імпульс вийшов від Волі, що вона передавала Кумови поручення.

Предсідник: То все Ґах мав сказати?

Штик. Так. Я ні, бо я нічого не знав.

Предсідник: Бо ви казали, що перший імпульс до виконання замаху на начальника держави вийшов від Волі. А то було на тайнім засіданню в малій салі Бесіди, около 3 тижні перед замахом. Так казали?

Штик: Це подав Ґах. Я цього не говорив.

Предсідник: Що той замах зістав поручений Кумови, а Кум мав виконати його?

Штик: Так, я казав, що плян вийшов від Чижа.

Предсідник: Що Чиж був внескодавцем?

Штик: Так, я казав і казав, що порозумівся зі мною в тій справі.

Предсідник: Ви сказали, що Кум мав засідання в салях Бесіди?

Штик: То я не знаю, то сказав комісар Ґах.

Предсідник: Коли був термін і що було предметом засідання?

Штик: Ґах сказав, що так мало то відбутися по год. 9. вечір в пятницю.

Предсідник: Чи каварня Република має сепаратки?

Штик: Має кілька більших кімнат.

Предсідник: Але там є готель?

Штик: Є вище над каварнею.

Предсідник: А хто мав брати участь в тім льосованню?

Штик: Комісар Ґах сказав, що крім мене кілька осіб, бо я був в театрі.

Предсідник: Мав там бути Чиж як голова, Матчак, Паліїв, Коберський і Кучабський, Федак, Секрет і Залужна.

Штик: Так, це все сказав пан комісар Ґах.

Предсідник: А як ті картки звучали?

Обр. Шухевич: Прошу пана предсідника! Штик сказав, що він там не був, проте і не знає і не може знати, як картки звучали. Таких питань закон в параґрафі...

Предсідник: Я читаю його зізнання.

Пред.: Ви сказали, що льоссовяня відбулося о год. 10. в ночі і що Федак витягнув картку з написом „Пілсудскі".

Штик: Я того не сказав.

(Продовження буде.)

ЛЬВІВСЬКИЙ ПОВІТ.

Львівський повіт і наша справа.

Не треба входити глубоко в історію, щоби пізнати, яке величезне значіння в життю держави, чи хоч би й недержавного краю має столиця. Незамінимі зразки цього маємо в історії останніх літ — в історії російської революції і наших визвольних змагань. Доля Петрограду рішала долю Росії, доля Київа — долю України, знаємо теж, яку ролю грав в українсько-польській війні в Галичині Львів. Не всіх одначе однаково вчить історія і не всі стараються витягати з незаперечених навіть фактів відповідні консеквенції. І особливо не дописуємо в цім відношенню ми — Українці.

Не маємо наміру говорити про саму столицю, хочемо порушити тут тільки чинники, які мають великий вплив на неї, на відношення сил наших і противника в ній.

Столиця, як і всі міста взагалі находяться в більшости в руках пануючого народу. Складається на це сконцентрування тут ріжних урядів, а потім добування більшости пануючого народу шляхом денаціоналізації за рахунок бідаків народу поневоленого, що напливають до міст за заробітком. Такий доплив виходить головним чином з околиці міста і в залежности від національної приналежности та свідомости цього напливого елементу, місто набірає характеру тої чи иншої народности.

Поляки мають у Львові більшість. Тим не менше вони свідомі, що місто окружене селами з абсолютною більшістю українською. І тут вони не обмежуються в праці лише на місто, не ограничуються навіть на своїм вигіднім становищі пануючого; поза утисками влади, поза насильствами адміністрації на місцях, ми бачимо невпинну працю польських організацій і польських священників в повіті, які всіми засобами стараються скріпити свій „стан посяданя" на наш рахунок. Поляки надто добре розуміють, що при напливі до міста сільського свідомого пролетаріяту, скорше чи пізнійше, їх більшість у Львові мусіла би счезнути. І праця їх має тим кращий успіх, чим менше стрічається з такоюж працею з нашого боку, чим на несвідомійший український елемент натрапляє.

Не будемо затримуватися над детальною статистикою, освітлюючою успіх праці з одного і другого боку. Досить буде побіжних чисел, щоби зрозуміти вислід боротьби виразно в нашу некористь. Послугуємось тут статистикою польською з Przewodnika org. narodowych за квітень ц. р. Статистика ця виказує, що за протяг часу 1880 — 1921 р. після релігійного обряду число рим. кат. збільшилося на 84 процент, тоді коли число гр. кат. збільшилося лиш на 29 процент, число Жидів на 36, а Лютеранів вменшилося на 36 процент, при чім найбільший приріст рим. кат. і найменший гр. кат. припадає на десятиліття 1900 — 1910. Аж надто виразно говорять цифри, що число рим. кат. зросло головним чином на рахунок гр. кат.

Що до переваги одних чи других на селах, статистика ця подає: В повіті є сіл: з абсолютною більшістю Українців — 71, з відносною більшістю — 4; з абсолютною більшістю Поляків — 46, з відносною 6; Лютерани мають більшість — 4 і 2, а Жиди абсолютну більшість тільки в Щирци. Коли взяти на увагу, що в 1910 році цифри ці представлялись: 75 — 1, 44 — 4, 5 — 2 і 1 — 1, то знов же ясно, що зріст Поляків відбувається за наш рахунок.

Цілком погано представляється справа в місцевостях, що прилягають до міста безпосередньо; тут тільки одні Лисиничі виказують більшість українську. Помимо це все і самі Поляки констатують факт, що в підльвівських присілках збільшується число гр. кат. завдяки напливу бідаків з сіл на заробітки до міста. Залежатиме тільки від праці і її успіху з одного чи другого боку в чию користь той наплив буде провадитися, в чию користь впливатиме при відношенню сил.

Як розуміють Поляки вагу столиці для себе і як працюють, показують числа. Тепер погляньмо, як виглядає праця з нашого боку.

На основі приблизних відомостей філії „Просвіти" на Львів-повіт (без міста і Щиреччини) свідомість українського населення львівського повіту представляється слідуючо: Сіл чисто українських свідомих, або таких, де началась вже праця, є 9, несвідомих 5, бракує відомостей 7; сіл мішаних з українською більшістю, свідомих 6, несвідомих 6, нема відомостей 5; сіл мішаних, на половину свідомих 3, брак відомостей 1; з більшістю польською, свідомих 2, несвідомих 1, брак відомостей 2; крім цього показаних є: одно село спольонізоване, 5 сіл в стадії польонізації, 2 села кацапські і з решти брак відомостей і що до свідомости і навіть що до національного складу, не рахуючи 20 сіл чисто польських.

Головний тягар праці в повіті падає на філію „Просвіти". Філія це зрозуміла, але сама собою вона за слаба, щоби з тягаром цим справитися. Потрібна моральна допомога головним чином львівської інтелігенції. Філія і звернулась до ріжних організацій і Товариств, щоби допомогли її принайменше в справі висилки референтів до читалень. Якіж наслідки? „Учительська Взаїмна Поміч" доносить, що в Товаристві працює лише двох учителів і ті є обтяжені працею. Неначе Взаїмна Поміч ограничується до діяльности і розпоряджається учительськими силами лише в мурах свого Товариства. Союз Українок не має на разі намічених прелегентів і пише: „Розуміючи вагу цеї справи, наше Товариство доложить всіх старань, щоби як найскорше відповідних людей винайти, про що сей час повідомимо", і філія на це повідомлення чекає від 3. мая ц. р. і досі. Питомці гр. кат. духовного семінаря зайняті своєю непосильною працею і послужити філії не можуть. Ліга Українських Студентів обіцяє дати позитивну відповідь до 1. червня і на цю відповідь філія чекає теж ще й досі. Инші Товариства і організації, як „Учительська Громада", Збір учителів акад. гімназії і філії, навіть не відповіли на запрошення.

До когож тоді вже звертатися? Здається, що погодити тут велику патріотичність до цілого краю з бездарністю по відношенню до живчика цілої справи — ніяк не можна.

Поминаємо усе, що було досі. Підкреслюємо тільки, що справи цієї занедбувати ми не сміємо. Нашим завданням мусить бути протиставити сильній польонізаторській роботі нашого противника такуж працю з напрямку освідомлення населення львівського повіту. Участь в праці мусить взяти все наше свідоме громадянство, головним чином інтелігенція і то так в центрі як на місцях, повести працю обєднаними силами всіх наших організацій і Товариств в одному напрямку, — в напрямку відпорности українського елементу на затії противника.

Ставимо цих кілька заміток на увагу нашого громадянства і надіємось, що справа піде на далі кращим шляхом. *Го. Гл.*

Просвітний рух у повіті львівському.

Рідко трапляється, що в якийсь місцевости (селі чи глухім місточку) рух просвітний має громадний характер. Звичайно опирається він на окремих одиницях, що попри добру волю, мають достаточно енергії і терпиливости поборювати безліч перешкод на полі громадської праці, закладають Товариства і поволи, але певно йдуть вперед і досягають своєї мети. Те саме відноситься і до львівського повіту.

Велике значіння додатне, але й неменш відємне має положення місцевости біля більшого міста, а особливо біля столиці. Додатній бік цього — це близкість центру і його вплив на працю в даній місцевости; відємний — це незвичайно розвинений матеріялізм у підміського населення, який вимагає особливого вкладу праці одиниць і центру, щоби переконати когось в потребі освіти. Додати тут треба, що поруч того, населення є крайно убоге і поза добуттям хліба насущного не хоче нічого й знати.

В теперішний час до всіх инших перешкод, додаються ще й перешкоди звязані з теперішним правним станом краю і його завойовниками.

Щоби уявити собі ґрунт, на якім приходиться працювати, не від річи буде подати кілька виїмків зі звіту священика з одного підміського села у львівськім повіті.

„Справді на папери була в Б. читальня „Просвіти", а в П. читальня ім. Качковського, та обі не проявляли ніякого життя. Причина цього в першій мірі — брак приміщення: в обох селах нема відповідної хати і ніхто не хоче відступити хату на ту ціль. Дальша причина: Люде бояться всього, навіть читати часопис, а не то його передплатити, бо це вже називається тут „заниматися політикою". Впрочім в обох селах населення мішане, при тім убоге і залежне від многих чинників, що не бажали би собі якогось отверезіння. В обох селах є чотирьох молодших господарів троха свідомійших, котрі одначе рівнож не дадуться втягнути до якоїсь суспільної праці, бо бояться, а впрочім, що за інтерес? Така менше-більше відповідь на все: „Тут прошу отця нема з ким, — та що з того кому прийде — то не оплатиться".

Про відновлення читальні бодай на разі нема ні бесіди, хиба на це щоби знова була „на папери", але і це хто знає, чи удалося би. От всі їздять до Львова на роботу, торгують усім, що мають, ходять до „кулеї" і до двора, та глядять за інтересом, дурничкою і „претехцією". Коротко — підмійський, ґешефтярський, самолюбний елемент, що радо бере як найбільше, а нічо не дає, як то кажуть „за дурно".

На оправдання (своє) хіба скажу це, що так було вже на довгі літа перед війною, а чейже годі в теперішних часах цей елемент якось освідомити і перефасонувати".

У львівськім повіті всеж таки відновлено досіль вже 30 читалень.

Здавалось би, що справа представляється не найгірше. Але вглянути в життя поодиноких Товариств чи читалень, то побачимо, що лиш дуже незначне їх число істнує дійсно, а не лиш на папері. Деякі читальні виглядають навіть на дуже діяльні, але їх діяльність проявляється головним чином поверховно, ограничується до забав — часто навіть піятики, а що до згуртування біля себе цілого села, то неначе і не має читальня цього на меті. Членів в читальні буває кількадесять і рідко коли понад сто. А помимо це, на села, де вже було якесь Товариство зверталось менче уваги, яку притягали місцевости, де не було нічого. Таким чином читальні мимо волі заснічувались і тратили притягаючу силу і тим менче могли бути ужиті для поширення освітного руху поза обсях свого села.

Не дивниця, що тепер відновлювання читалень стрічає просто непереможні трудности. Після перебутого за останні роки в устах нашого населення здається й оправдане. „Що за інтерес".

Щоби належно оцінити наші читальні, треба поглянути, як відносяться вони до головного свого організаційного обовязку, підтримувати звязок з центром і інформувати про рух у себе для улегчення керувати таким рухом в цілім повіті чи й краю. Отже інформації, з яких можна собі хоч уявити стан читальні, подало 12 читалень. Не всі вони відрадні, бо декотрі вказують тільки подрібно на умовини, по причині яких не можна вести праці, але принайменше знається, як повести діло, щоби оживити читальню. Вісім читалень надіслало тільки повідомлення про Загальні Збори і склад нового Виділу а з прочих є тільки відомість, що читальню відновлено. Замітити треба що немає звітів навіть з читалень, які розвиваються добре. І це якраз вказує, на скільки мало там свідомости що до ваги обєднання праці і значіння її не лиш для даного села але й для цілого повіту, краю, для нашої справи взагалі.

До таких належать між иншим Читальні в Ременові, Чижикові, Сороках Львівських. І знов же слід одмітити, що рух весь опирається головним чином на одиницях і залежить в великій мірі від місцевих священиків.

Гальмується весь просвітний рух заляканістю наших селян, що цілком непотрібно бояться появи жандарма, більше, ніж треба. Наш селянин привик до поведінки жандармів, для яких закон — їхня воля; знищений війною, справедливо боїться за свій новий дорібок і особисту волю, бо досвідчив на власній шкірі, з чим втрата волі, хочби 24 години, звязана. Але нашим обовязком є навчити його пізнавати ріжниці між самоволею жандармською та законними розпорядженнями, зробити з него певного себе громадянина, який не боїться відстояти своє право.

Умовини дуже тяжкі, праця дуже утруднена і треба найти способи і засоби, щоби поруч з цим усім справу рушити і понести на село промінь світла, що вкаже нашому темному селянинові і його мету і завдання.

До всіх Читалень „Просвіти" львівського повіту!

Бажаючи поладнати в повіті справу бібліотек, Філія „Просвіти" ім. М. Шашкевича звертається до всіх Читалень і свідомих громадян тих сіл, де читальні ще не відновлені, щоби **найдальше до 15. листопада** ц. р. подали до канцелярії Філії у Львові при вул. **Зіморовича 20**, реєстри книжок, які ще заховалися в читальнях після війни.

В реєстрі подати: 1) Заголовок книжки, 2) автор, 3) рік видання, 4) стан книжки (в добрім стані, чи знищена.)

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.* 1—4

Митрополит Шептицький тяжко хворий.

Американська преса доносить, що митрополит Андрій Шептицький тяжко занедужав на запалення жил в ногах. Дня 5. жовтня митрополит був у Чікаго, де занедужав і утратив притомність. Лікарі ствердили, що наслідком запалення жил у митрополита Шептицького витворилося затроєння крови. Недужого перевезено до лічниці в Чікаго.

НОВИНКИ.

— **Пересторога.** На допись в „Новинках" в ч. 48 з дня 1. XI. б. р. з достовірного жерела нас інформують: Наведений Ілюк (псевдонім Розвадовський) родом з Буковини се відомий індивід Галичанам інтернованим в Каліші в р. 1920—21 (УНР.), бувший начальник контрозвідки Штабу 3-ої залізної стріл. дивізії (УНР.) в Каліші, котрий дався добре пізнати Галичанам і Придніпрянцям в Каліші, неодин завдяки цій птиці опинився в Домбю. Тепер ці індівіди стоять на услугах поліції.

— **„Тур".** Подається до відома інтересованим, що рескриптом воєвідства з 29. VIII. 1922 ч. 13.090 — I.|3 не заборонено оснування українського Ловецького Товариства „Тур" у Львові. Зголошення і письма проситься слати покищо під адресою „Република" у Львові, Косцюшка ч. 1.

— **Німецька преса про заворушення у Сх. Галичині.** В останніх числах німецьких газет як „Neues Wiener Tagblatt", „Arbeiter Zeitung" і инших поміщено низки статтей, в яких обмірковується справу Сх. Галичини і її внутрішне становище. Заворушення в нашому краю коментується як українське повстання проти Польщі. З огляду на цензурні умовини не можемо переказати зм'сту тих дуже цікавих та річевих статтей.

— **Про наші справи в мадярській пресі.** В ч. 239 з 20. жовтня 1922 р. появилася у будапештенськім головнім органі „Pester Lloyd" з нагоди конференції Головної Ради Міжнародньої Унії Ліги Націй стаття д-ра Олександра Марітчака під заголовком „Міжнародня Унія Товариств Ліги Націй і східно-галицьке питання". В статті зясовано дотеперішне становище Унії до східно-галицької справи та подано політичну лінію, по якій йдуть змагання українського народу Східної Галичини.

— **Документ.** Izba Skarbowa we Lwowie I. 56807 ex 1922 W. I. O. 34. Lwów, dn'a 26. czerwca 1922. Do Pana Izydora Piseckiego b. zarządcy Urz. podatkowego w Zabłotowie. Rada Ministrów uchwałą z dnia 6. stycznia 1922 zakomunikówała tutaj reskr. Ministerstwa Skarbu z dnia 16. marca 1922. I. Dz. 417|D. - a. w. osob. postanowiła nie przyjąć Pana do służby w Rzeczypospolitej polskiej o czem się Pana zawiadamia. Za Prezesa підпис нечиткий. П. Пісецький має поверх 30 літ служби не має за собою ніякого каригідного діла навіть не був досі переслуханий і очевидно без сотика платні вже три і пів року.

— **Заява.** Нас просять спростувати, що п-ні Ярослава Рудницька з Дрогобича, абсольвентка медицини, не має нічого спільного з краківським університетом.

— **Шлюб Вільгельма.** Минулої неділі, 5 листопада відбувся шлюб б. німецького цісаря Вільгельма з княгинею Шенайх-Каролят. Шлюб відбувся в замку Доорн. Нова жінка Вільгельма переняла імя Гогенцолернів.

— **Звертається** увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпяк, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 10—30

Найлучше і найдешевше ОБУТТЯ 7 М. тільки у фірми 2—2
Н. Тененбавм Львів, вулиця Академічна 20

З судової салі.

Розправа проти ред. Олександра Кузьми і Миколи Голубця.

Львів 7. листопада 1922 р.

В невеличкій салі апеляційного суду при вул. Баторія ч. 1. почалася нині розправа проти б. відповідального редактора „Громадського Вістника" Олександра Кузьми і співробітника тогож часопису Миколи Голубця. Проводив розправі радник Ювенал Невядомскі, обжаловував в імени приватного обжаловуючого Лісковацького д-р Перацкі, боронили обжалуваних д-р Ярослав Олесницький і д-р Лев Ганкевич.

По вильосуванню 12 суддів присяглих і двох заступників з листопадової каденції, предсідник приступив до прочитання акту обжалування, в якому заступник приватного обжаловуючого закидає обжалованим провину обиди чести видавця „Русского Голосу" Івана Лісковацького, якої мали допуститися перший поміщенням статей „Конвентикль пожондних старорусінув" в 117. ч. „Громадського Вістника" та статі п. з. Вогірковім сезоні", поміщеної в 121. числі тогож часопису, якої автором був ред. Микола Голубець, що з того приводу засів на лаві обжалуваних поруч ред. Ол. Кузьми.

По прочитанню акту обжалування предсідник почав переслухання обжалованих. Першим зізнавав ред. Микола Голубець.

Обжалований заявив, що до авторства статі п. з. „Вогірковім сезоні" в 121. ч. „Громадського Вістника" признається з цілою отвертістю. Не почувається одначе до вини, раз, що на протязі двошпальтової статі ні разу не згадав імени приватного обжаловуючого, а друге, що коли останній обстоюватиме при тому, що описаний там чоловік є ідентичний з Іваном Лісковацьким, то обжалуваний піддержує висловлені в статі думки вповні, при чому його оборонець заофірує трибуналови переведення доказу правди. Від себе заявив обжалуваний, що йому невимовно прикро, що його стаття і заофірований доказ правди відноситься до старого чоловіка, якого сивина повинна би бути пошанованою, але обжалуваний будучи здисциплінованим українським громадянином бачив себе примушеним публично напятнувати чоловіка, який свідомо ділав на шкоду власного народу. До приватного обжаловуючого обжалуваний не має ніякого особистого відношення, будучи з фаху теоретиком мистецтва обжалуваний політикою не займається а інкримінована статя була одним з виїмково нечисленних проявів його зацікавлення політичними справами, в даному моменті імпульсивним вибухом обурення на некарного чоловіка, який виломився з під обовязку національної дисципліни.

Другим з черги зізнавав обж. ред. О. Кузьма, який заявив, що як відповідальний редактор „Громадського Вістника" може приняти відповідальність за появу інкримінованих статей тільки формально. Фактично справа мається так, що він як відповідальний редактор мав змогу довідатися про зміст дотичного числа часопису щойно по його появі. Стаття п. з. „Конвентикль пожондних старорусінув" по його відомостям не повстала в редакції „Громадського Вістника", а була готовою прислана з кругів партії, якої приватний обжаловуючий був членом. Щож до другої статі, то супроти виясненого її авторства, відповідальність за її зміст переходить на автора.

Вслід за переслуханням ред. О. Кузьми предсідник зарядив відчитання інкримінованих статей в оригіналі і польському перекладі, почім оборонець д-р Ярослав Олесницький виступив з умотивуванням свого внесення на переведення доказу правди що до моментів, які виправдувалиб становище обж. М. Голубця і обидливий тон його статті. Оборонець просить о покликання цілого ряду свідків, переважно з табору, до якого належав приватний обжаловуючий, на доказ того, що прив. обжалонуючий не рідко попадав в конфлікт з партійною дисципліною і національною етиктю, чого доказом, між иншим, було його двократне виключення з партії та присуд народнього суду чести, який признав його чоловіком без чести. Крім цього зажадав оборонець покликання дальших свідків на ствердження подробиць, які освітлюють відношення приватного обвинувачуючого до власного народу, до польських властий і суспільности та його діяльність як польського державного комісара „Народнього Дому".

Супроти того, що оборонець прив. обвинувачуючого д-р Перацкі згодився на покликання вичислених оборонцем д-ром Ярославом Олесницьким свідків а крім того зажадав покликання своїх свідків на доказ, що статя ред. М. Голубця відносилася якраз до приватного обвинувачуючого, трибунал удався на нараду, на якій ухвалив відложення розправи для переведення слідства у вказаному оборонцями напрямі.

ЖЕРТВИ

Рідна Школа:

На будову дому „Рідна Школа" в Станиславові зложили дальше по 5.000 мп. і кличуть: Д-р Степан Смаль Стоцький кличе: 1) Президента д-ра Евгена Петрушевича у Відні, Михайло Воробець кличе: 1) о. Августина Левицького в Коршові, 2) Обшар двірський в Коршові (т. є. д-ра Левицького і інж. Малішевського), Текля Кордубів Ч. кличе: 1) Онуфрія Перепічку Хомяків п. Бидло (на 10.000 мп.), 2) Едварда Лопатинського упр. шк. в Ганусівцях-о. Медвецький Михайло кличе: о. Саврія Петра, декана в Вербівци п. Будзанів, 2) о. Петра Коцюбу пароха в Трибухівцях ad Бучач, сот. Рудницький Іван з Праги кличе: 1) Волод. Левицького в Празі, 2) Володислава Вельса в Празі, Т-во „Зоря" в Дрогобичи кличе: 1) Українське Касино в Дрогобичі, 2) Християнську Громаду в Бориславі, Мандзій Михайло кличе: 1) Сафяна Степана б. нач. гром. в Копичинцях, Левицький Яків кличе: 1) Миколу Кравцева, 2) Йосифа Стебельського, 3) Степана Яворського, 4) Івана Ковалика всі з Рачева п. Добрівляни ad Дрогобич, Мацьків Михайло кличе: 1) о. Ліцовського пароха в Побережі, Гречанюк Михайло с. Івана кличе: 1) Михайла Князюка з Іваниківки, о. Купчинський Володимир кличе: 1) Івана Ратушняка упр. шк. в Іванкові, 2) Степана Гаймановича учителя в Іванкові, о. Терлецький Микола кличе: 1) Івана Кривого упр. шк. в Слобідці пільній, Темницька Ростислава кличе: 1) Хабурську Олену в Явчу (на 10.000 мп.), 2) Стахова Григорія в Устю зеленім, о. Миколайчук Мартин кличе: 1) о. сов. Івана Ковальського в Ваневі п. Белз, 2) о. сов. Юліяна Гумецького в Любелі, Сальова Марія кличе: 1) о. Василя Демянчука, з Хлопівки коло Хоросткова, 2) Юліяна Козловського з Іваня н. Дністром, Чит. „Просвіти" в Павелчі кличе: 1) Чит. „Просвіти" в Городку, 2) Чит. „Просвіти" в Слобідці золотій коло Козови, д-р Евин Пилип кличе: 1) Теодора Евина в Богумині, 2) Олену Евин в Богумині, Королюк Мартин кличе: 1) Савриша Михайла з Черніева, 2) Кавку Михайла з Єзуполя. 3) Качора Івана с. Семена з Братковець, Патрилівна Галя кличе: 1) Бохенську Евгенію з Красносельців, 2) Чекалюка Кирила судію з Болехова, 3) о. Депутата з Сенечова, Яновичівна Корнеля кличе: 1) Терпиляка Андрія з Залукви, 2) д-ра Бандля Вол. зі Львова, 3) Петраша Василя нач. гр. в Залукві,

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ
Д-р Яворскі
1019 2—2 **повернув.**

ОПОВІСТКИ.

Відезва! Секція помочи для доростаючої молодіжи при „Філії Краєвого Товариства Охорони дітей і опіки над молодіжю" у Львові, допомагає при вишукуванню праці для доростаючої молодіжи обох полів, у віці від 14—18-го року життя і просить всіх ПТ. Ремісників, купців, промисловців і підприємців у Львові й на провінції, в разі потреби робучих сил і учеників звертатися до згаданої секції на адресу містоголови Софії Раковської, Львів, вул. 29. Листопада ч. 31.

Глухоніма сирота по гр. кат. священику просить українську суспільність о жертви, котрі проситься слати під адресою: Н. Танячкевич-Львів 15 — Богданівка 1.

Кличу пані радникову Бабій (Сапіги 65) за візиту і поради зложити на „Рідну Школу" 5000 мп. — Строїтель Б. 1015 1-1

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знає що сталось з **Іваном Галущаком**, який як полонений в 1916 р. був в Бахмуті Екатерин. губ. — зволить за винагородою повідомити Марію Галущак, Воловець, п. Незнаєва к. Горлиць. — Закордонні часописи проситься о передрук. 1014 2—2

Дрібні оголошення.

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ просить громадян о подання місцевости, де заходить дійсна потреба лікаря і де можна винаймити мешкання зложене з трех покоїв з кухнею. О відповідь просить до редакції „Діла" під „лікар". 1002 3—3

БАНДАЖИСТ Полячек Самбір ілюстровані цінники даром. 994 3—30

ВАПНО, цеглу, дахівку, бляху, цемент. машини, мотори, вальці, каміння продає „УБУС" Львів, Оссолінських 6. XVI 18—20

РУСАЛКА гарний малий календарчик на 1923 р. появиться на днях з печатні в двох красках. Ціна за 10 прим. 3000 мп. — „ЯК ВЕСТИ ЖИТТЯ?". Ціна з пересилкою 1250 мп. — Замовлення приймає: А. ОКПИШ. Львів. Кадецька 4. 971 4—5

ПОШУКУЮ господині до заряду дому і варення. Зголошення: Солотвина о. декан Грицай. 1021 1—1

ПОШУКУЮ служачого до склепу. Даю помешкання. Платня після умови. Зголошення: Сикстуська 5 Розенцвайг. 1020 1—1

СТУД. ПРАВ солідний інструктор глядає лекції. Вимоги скромні. Зголошення приймає з чемности Уряд пар. Деревляни, Камінка стр. 1022 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

967 8 ? АДВОКАТ
Д-р Володимир Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з **Підгаєць до Львова** і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

Стінний Календар УПТ.

на рік 1923. — Ціна 500 мп. XVIII. 2-2

Замовлення приймає канцелярія Українського Педаґоґічного Тов-а, Львів, Ринок ч. 10.

Одинока українська фірма

„ПОЛОТНО"

ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20.

1007 3—3 купує і міняє

лен, коноплі, пряжу

за сукна, полотна, цайґи, бархани і т. п.

В гаразді і нещастю памятайте на клич

!! Свій до свого !!

На сезон осінний і зимовий!

СКЛАДИ І. КРАЄВОЇ ФАБРИКИ КАПЕЛЮХІВ

Рудольфа Найвельта

Львів — Площа Марійська ч. 8. вул. Казимирівська ч. 25. вул. Городецька ч. 72.

Дарем одержить кождий купуючий капелюшок для ляльки.

Стрий: вул. 3. мая 8., Бережани: Ринок.

мають дуже богатий вибір наймоднійших і найелеґантнійших жіночих, мужеських і дитячих капелюхів.

Першорядний товар! XX 9—21 Ціни найнищі!

Купуйте!!

КАЛЄНДАР „ПРОСВІТИ"

Вже вийшов і продається III. 1—1

Великий Ілюстрований Народній Календар „ПРОСВІТИ" на 1923 рік.

Календар формату великої 8°, має 21 аркушів друку, прикрашений при кождій статті початковими ініціялами великих букв арт. Вол. Січинського, ріжними фотоґрафічними знимками (з військового УГА. життя — тюремного — „Бриґідки", еміґраційного, освітно-театрального, політичного світа) та ілюстраціями в числі 112, з гарною титуловою вінетою арт. І. Косинина. Календар складається з чотирох частей: І. Календарія в двох аркушах друку; II. Інформаційний відділ в 1 аркуші; III. Літературно-научно-суспільний Збірник п. н. „В полоні"... (Як число 13. Народної Бібліотеки „Просвіти") в 14 аркушах, IV. Оголошення українських і чужих фірм в 4 аркушах.

Збірник „В полоні" ділиться на часть: Літературну, научну, просвітну, суспільну, пісні, справи Сх. Галичини, посмертні згадки, лікарську і ветерінарійну. Поміщені там статті старших українських письменників і молодших та багато перекладів з чужих мов, як російської, чеської, англійської, ірляндської, мадярської та з індійської, пр. О. Олеся, Б. Лепкого, О. Бабія, В. Пачовського, Петра Франка, Н. Липи, Клима Поліщука, Ар. Животка, В. Мартиневича, А. Чехова, Т. Массарика, Джерома К. Джерома, Рабіндранат Тагора, Д. і М. Сумцевих, проф. Ом. Терлецького, проф. М. Грушевського, Д-ра О. Когута, М. Лушкевича, Я. Яцкевича, Д-ра Коренця, Дм. Паліїв, З. Пеленського, М. Гайворонського, Д-ра Мих. Лозинського, С. Українського, С. Шаха, А Дівнича, лікаря д-ра Івана Курівця, ст.вет. лікаря М. Стахурського, та богато инших при дрібніщих статтях. — Волинь і Холмщина узгляднені з окрема авторами, статтями і ілюстраціями.

Ціна примірника 2.500 мп., застережена лише **на місяць листопад.** При замовленнях понад 10 прим. дається за готівку 20% опусту, на рахунок 5%. — Члени дістають і при однім прим 20 проц. то значить о 500 мп. дешевше (а членська вкладка виносить 240 мп. річно). Замовлення й гроші слати впрост до канцелярії **Тов-а „Просвіта" у Львові, Ринок ч 10.** — На порто і опаковання долучати 125 мп.

Читайте!!

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р Степан Баран

веде адвокатську канцелярію

в ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.

(готель Адлера, побіч Нар. Торговлі).

67 34-?

АДВОКАТ

і оборонець в карних справах

Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА

отворив адвокатську канцелярію

980 **в ЗОЛОЧЕВІ** 6—7

при вул. Потоцького 3., II. п. (біля суду).

ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ

Д-ра ШИМОНА РАППАПОРТА

Львів, вул. Сикстуська, 17.,

пльомбовання і виривання зубів **без болю,** штучні зуби в кавчуку і золоті по дуже **приступній ціні.** Урядникам і шкільній молоді значний опуст. П. Т. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі.

93? 0—10

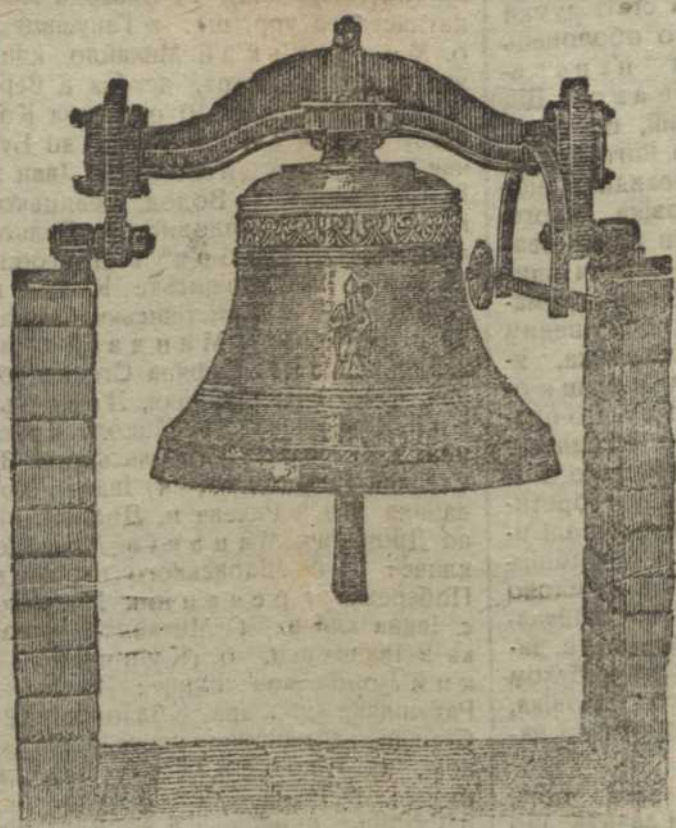

Багато листів з подякою!

НАЙЛІПШІ ДЗВОНИ

з передвоєнного матеріялу

достарчає під ґарантією 362 18—20

„РИЗНИЦЯ"

ТОВАРИСТВО ЗАР. З ОБМ. ПОР.

В САМБОРІ

ДЗВОНИ ДОСТАРЧАЄ В ПРОТЯГУ 1 МІСЯЦЯ. ВСІ ІНФОРМАЦІЇ ДАЄ ВІДВОРОТНОЮ ПОЧТОЮ.

Небувала оказія! Небувала оказія!

ЧОРНЕ СУКНО

з чистої вовни, 140 цм. широке. Надається на покриття футра, одягів. — За 3 метри 22.000 мп. Висилає за післяплатою фабричний склад сукна

✖ СИМОН ІВАНІВ ✖

Стрий, вул. Трибунальська ч. 8. Без жадного ризика. Як сукно не подобається, до 7 днів звертаю гроші. — Ціни важні до 15. листопада 1922. Цінників і прібок не висилаю.

983 4—4

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від вторка 7. листопада 1922. прегарну драму на 6 великих дій на підставі сензаційного роману Норберта Жака п. з.:

СЕРІЮ II. і послідну. **„Д-р МАБУСЕ"** СЕРІЮ III. і послідну.

В головній ролі славний артист Рудольф Кляйн ROGGIE, першорядна сила на горизонті кінематоґрафічної штуки.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL